

PÖLITIKAI, TUDOMÁNYOS ÉS SZÉPIRODALMI LAP.

Szerkesztőségi szállítás:
 piac-sor, Dietrich-ház 277 sz: a hová a
 lapot illető közlemények, u. m. dolgozatok,
 hirdetések, a szerkesztőségnek szánt nyom-
 tatványok példányai, s a reklamatiók uta-
 sítandók. **Bermentényi** leveleket csak ren-
 des dolgozótársainktól fogadunk el. Közre
 nem bocsátunk közleményeket nem teszünk
 félre, hanem elégetjük.

Hirdetések:
 négyszer hasábozott sorát 4 ezüst krajczárért, irodalmiakét 2 krért közöljük.

131

(Folytatása következik)

IV.

Miután már egy drámai társaság kiadásai Kolozsvárt működése ideje alatt havonként tesznek 3400 pflozt; ez idő alatt havonként 255 ft. deficit üti ki magát, vagy 8 hó alatt 2040 ft. — ehhez járul a nyárára szükségelt 2500 ft. — S így az összes deficit egy drámai társaság fenntartására ténne évenként 4540 e. ftozt. Ennek fedezésére kellene 46 darab 100 ftoz részvény. Már kérдем, ki lenne oly kicsinyhítű, ki biznék oly keveset hazafiságunkban, s a választmány tetteirebben, hogy kétségkednék ez összes összegbevételében?

De én meg vagyok győződve, hogy dalszínmű-társaságot is lehető lesz alakítani, mert mindenfelé hallhatni a már közhajlattá vált nyilatkozatot az opera szükségességére mellett, s a menyinyiben én is — mint minden művelt ember — szeretek egy, bár közösesen végrehajtott dalműt hallgatni, — ohajtom is annak városunkban létrejöttét, a menyinyiben az nem a dráma elnyomására, hanem annak emelésére, segítésére használatnáknál föl. Ha már a közönség ohajtja az operát, tudva, látva azt, menyinyivel többre kerül $\frac{1}{3}$ -ad felhajtattott áron is, kibérelendi a kitűzött időre a kibérelhető helyeket, — s ez esetben a választmány a dalszínész-társaság szervezését elláthatja, mert a felhajtattott árak, a nagyobb opera-közönség annyira fedeznének a Kolozsvárt működő 8 hó alatt szükséges költséget, miszerint ezen idő alatt a deficit még csekélyebb lenne, mint a csupa drága szervezése esetében, ha a mostani árak megmaradnának. Azonban, miután a nyári négy hónap alatt egy dalszínmű-társaság $1\frac{1}{2}$ havi díja jóval többre rug, az összes egész évi deficit mégis valamivel többre rugna: de nem annyival — nézetem szerint — hogy ne lehetne r. mélni, miszerint ez összeg be nem kerülne a célra gyűjtendő részvények útján; — ugyanis.

Egy dalszínmű-társaság működése esetében havonként bevárható jövedelmek lennének itt helyben működésök ideje alatt:

1) Minden helyek ki levén bérelve $\frac{1}{3}$ dal felhágatott áron, a bérletek 18 előadás alatt hoznának be 2293 ft. 20 kr.

3) Ezen kívül lehet adni 5 bérlés-szünetet, 2-tőt egészen a színház javára, 400 forintjával számítva egynek jövedelmét = 800; három jutalomjátéknak hagyva, s 200 frtjával számítva = 600, vagy a kettő együtt = 1400 ft., tehát bérlét-szünetekből bejöne . . . 1400 ft.

4) Egy hó alatt 24 előadás esteli jövedelme, egy estét a másikba véve 50 ft. bruttó
1200 ft.

Tehát az őszi bevétele a színháznak a Kolozsvárt működő 8 hónap alatt lehetne 5657 ft 463/ kr.

5637 ft. $46\frac{2}{3}$ kr.
Miután tehát egy dalszinmű-társaság ki-
adásai ténnek helyben működésök ideje al-
havonként 5855 ftot; bevételei pedig 5637 ft.
 $46\frac{2}{3}$ kr. egy havi deficit 197 ft. $13\frac{1}{3}$
krba vagy 8 hónap alatt 1578 ft. $26\frac{2}{3}$
krba üti ki magát. Így láthatólag kevesebb a de-
ficit a felhátagottól mellett is Kolozsvárt, de
megmaradván ez esetben a nyíri nagyobb s 4800

ft)ra rugó deficit, az összes egész évi deficitje egy Kolozsvárt megillető dalszínmű-társaságnak lenne $4500 + 1578 \text{ ft. } 26\frac{2}{3} \text{ kr.} = 6078 \text{ ft. } 26\frac{2}{3}$. Ennek fedezésére kellene 61,100-ftos részvény.

Rövidbe foglalva, kívánhatjuk a kívánnunk is kell a választmánytól, hogy a színészet kezelését kezébe vegye: de istapolnunk kell anyagi erőnkkel is — ha csak drámát akarunk, 45 száz ftos, részvényünk, s minden kibérlehető helynek mostani árban kibérléssel; ha dalszínmű-társaságot is akarunk, 61 száz ftos részvényünk, s minden kibérlehető helynek $\frac{1}{3}$ részzel felhagytatott áron kibérléssel.

A közönség s áldozatai készek akarátja, nézetem szerint a választmány által a következő módon lenne kitudható: A választmány több helyre kitchetne íveket, melyekre kiki följegyezhetné, hogy miécsoda nemű helyeket kíván kibérelni. Egy rubrika lenne, hová azok jegyeznék föl bérleteiket, a kik operát is akarnak, s egyuttal a fölhaltatott ár mellett is nyilatkoznak; egy másik a végett, hogy ki akar s hány részvénytynyel járulni az ügyhez? Határidő lenne téve a választmány által, a mely alatt az aláírási íveknek bá kellene jöni, s ez idő eljöttével a választmány ahhoz képest szervezné a szintársulatot, a mint ahhoz anyagi erejével járult a közönség.

Nézetem szerint, még célszerűbb lenne, ha a választmány kimondaná a felfoszlatásában azt is, hogy három évnél kevesebb időre a színházszervezti nem fogja; s azért a kibérleseknek, — de főleg a részvényeknek — három évig tartandó kötelezettség mellett kell aláírni. Ez idő alatt szépen haladhatna előre a színház ügye. A közönség több kedvet kapva, az áldozatkészség növekednék, s ez alatt tán egy nyugdíj intézet alapját is meg lehetne vetni. Ezt tehetné a választmány. Nekünk pedig egész bizonyossággal nem csak részvényeket kellene aláírni, de főleg minden kibérlelhető hely kivételével buzdiant, honf. társainkat. Egyedül ez biztosíthatja a sikert. Sikeresen működőhetnek ebben nők, ifjak.

Hátra van még csak

3.) Nézeteimet kimondani az íránt, mi módon ohajtanám a választmány által a színész-
szet ügyét kezelletni?

Tudom én azt, hogy a művezetés collegialiter nem történhetik. Tudom azt is, hogy a választmány igen tisztelt elnöke anynyira el van foglalva közhasznu ügyekkel, miszerint a művezetéssel együtt járó sok aprólékos, egy ember idejét igénybe vevő dolgokra rá nem ér. De tudom azt is, hogy ha nem tartja meg a választmány föfelügyeletét a kezelők felett, nem lesz azok iránt kellő bizalom, mert nem lesz megfelelő a kellő ellenőrködés, s a gyanakodásra oly kész közönség e nélkül a művezetében min-

dig egy nyereszkező, vagy ha ezt nem is, legalább a közönségtől bevett pénzeket a maga érdekében s önkényes belátása szerint elfecsérelve egyént keres. Az elmondott s még ívekre terjedhető számtalan okoknál fogva mulhatatlan, hogy a választmány magának a főfelügyeletet fentartsa, s az úgy mikénti vezetésről mindig tisztá tudomása legyen. Teheti ezt minden nagy fáradság nélkül, ha nevezik ki egy művezetőt egy arra képes, a színeszet rendezésében gyakorolt, de nem játszó titkárt, s egy a pénzkezelésre biztos pénztárnokot. A művezető a titkárral együtt elrendelki mind azt, a mi az előadásokra, s személyeire vonatkoznak. A titkár s pénztárnok fizetelt egyének, a minthogy fizetések benne is foglaltatik a fennebbi költségvetésbe. Mindkettő felett pedig közvetlen főfelügyelő a művezető; s mindhármán alatta állanak s felelősök a választmányok. Ha ez így szervezve lenne, a választmányképes lenne haladásnak vezetni az ügyet.

A fennebbiekben kitártam a színház ügyére nézve keletkezett aggodalmaimat. Elősoroltam az azon akadályokat, melyeknek tudomra, küzdeni kell. Elmondtam az útát, melyen, nézetem szerint, a szent ügyen segíteni lehet. Mind ezt tettem, korántsem azon önhitségből, mintha azt hinném, hogy nekem kiváltságom van ez ügyet szívemen hordozni, s talán egyedül volnék képes a tárgyhoz tüzetesen szólani. Nem, korántsem! csak azért nyilatkoztam, mert megszoktam fiatal éveimtől fogva ott, a hol lehet, s nemzetem és hazám ügye forg kérdésben, nyíltan szólni, s mert meg vagyok győződve, hogy a választmány csak a dolog minden oldalról megvitatásából ered meggyőződés után választhatja ki a legcélszerűbb útát.— Szóltam pedig most azért, mert kishőbén állunk egy színészi esztendőnek, miután a békóvetkező ápril 1-ső napján, mint a színészi év kezdetén, minden valamire való igazgatótársaságának szervezve kell lenni, s én minden elvesztett évet veszedelmesnek tartok úgyinköze nézve, mint a mely azt a végpusztuláshoz közelebb viheti. S ha e sorok az illetőkben figyelmet gerjesztve, majd azok kitalálják a lehatalmasabb gyógyyszert: soraim megtermettek gyümölcseiket. Csak a halogatás felületes orvossejreit ne használjuk tovább, s higgyük el, hogy ha betegünket napról-napra gyengülön engedjük majd a pénzma sem lesz képes testébe a gyógyuláshoz szükséges tevékenységet fölébreszteni higgyük el, hogy eljött utolsó ideje színházaink szervezésének.

Id. gr. Bethlen János.

Eredeti beszély,
Dózsa Dánieltől.

(Folytatás.)

— Ő kedves levelében parancsolja nekem, hogy a második s negyedik minoetlet vele tánczoljam?

— Mit beszélsz, örült vagy-e? Ő nekem el van ígérkezve!

— Hogyan, minő zavar, az lehetetlen, ő maga irt nekem, saját szobalánya hozta el...

— Ő maga irt, lehetetlen... Ő nem szokott írni... töle egy sort ki nem csíorhatni.

— Ellenkezöleg, e levele szavaimat igazolja... kétségsbe hozhatnád-e hogy ezek Mari kézvonásai...

— Tagadhatlanul ez ő kézirata, szölt Guszti nagy ingerült-séggel — mennem, sietnem kell hozzá, hogy ezen tettének magyarázatát kérjem; mert ezt nem értem, valaki játszik velünk...

— Hozzá hasztalan inéssz... Ők már Szentkeresztieknél vannak...

— Toháti, egy rettenetes gyanum van... te játszasz velem... emlékszem, deák korunkban te minden kéziratot utánozni képes valál...

— Vélhatsz oly nemtelennek, hogy egy jó barátomat megcsalni ohajtsam...

— Nem is foghatsz... én meg fogom kérdeni Maritól, ha ő írta-é e sorokat hozzád?

— Kérdésen kívül azt tenni érdekedben áll...

— Tehát valóban ő írta, ez kijátszás, kijátszás, gúny ez reám éppen most, mikor... hah! vajjon azalatt a Szentkeresztii hölgyek nem ígérkeztek mással a kijelölt tánczokra, a szégyen megöl, ha tánczosnő nélkül maradok, míg ellenben kedves vigasztalás lesz azon hölgyekben lelni kárpótlást, kik kellemben Mari-val veledkednek...

— Én, mitán én levelet kaptam, találkoztam a báróhölgyekkel, ők tudták, hogy te menyinyi részben vagy Marival ígérkezve, s nem akarták elfogadni, hogy felkérjélek, míg Mari so-

rait fel nem mutatám. Akkor végre biztosítottak, hogy reád fog-
nak várni...

— Siessünk, siessünk a báróhölgyekhez.

Szentkeresztiéknél igen díszes társaság volt összegyűlve, a házi leányok közelítének báj és műveltségi előnyben Marihoz, ma azonban Várnoki Mari mindenki előtt rendkívüli szépségnek tetszett...

Látlatok szépségére önrzetes hölgyet, titkos büszke haragjában. Az arcz ilyenkor egy rőrsatenger, a szem egy tűzvilág... A kedély melegebb, forróbb, nyájasabb, figyelműb mindenki iránt, hogy a harag súlyát az ostorozás alá fogott annál inkább érezhesse. Ah, egy szép hölgy haragja egy őt tömjénező társaságban ezer gyilkosszuralal hat reánk; az isten mentsem meg minden érő lelket ez égedelemtől!

Guzman Gusztai a gyehenna tüze közt érezte magát. . . Csodálatos az emberi alkat, vannak perczek, midőn a szem és fül csak arra látszik teremte lenni, hogy a szívet gyötörje. . . Ha most Gusztai nem látta, ha most Gusztai nem hallana, mily nyugodott, mily boldog volna. . . Vagy, ha ott benn valahol, hová a fotograf teremtet a szem lencsén át, a sugárjátékok által a tárgyak alakját lerakja, ott maradna egy oly hideg árnykép, minő Daguerre ezüst lemezén marad. . . Vagy, ha azon szellő lebbenet, mely kiröppenve a hölgy tüdőjéből, fülünk dobját megüti, csak egy oly pusztai; durva hangot adna, mint minőt a sziklak üregében a süvöltő vihar alakít; ám, de egy mindent érzékenyül felfogó élet van lényünkben. . . a képzelgés millió angyala s demona kifesti a hideg képet, a pokolok égető tűzével pontozza szívünkbe, ha gyötörni akar, vagy, ha életet kíván nyujtani chlor áromkákat rak oda egyenkint, melyek megannyi tündér álmokká válnak s a hölgy képe vagy egy menyenysor: egy ideává lesznek ott. . . így a hang fülünkben, jön most a eolharfa bájezgetésével, altatva, ábrándoztatva szívünk érzékenységet. majd, mint midőn a strétgyárokból a magasból az olmot leöntik s az ezer apró égő leneszenné válvál hull alá a mélységbe, úgy üti meg a hang füleinket s égető, perzselő ezer apró darabban omlik le szívünkre, elborítja egészen azt, hogy keblünk szinte szétszakad. . .

És látjátok, mindezt csak képzeletünk teremti, ki képzeletén uralkodni képes lehet, az hidegen hord el minden csapást, az hidegen néz szembe az ellenséggel, a vérpaddal, vagy kedvesének hűtlenségével.

Hanem Gusztink képzelgésén nem uralkodhatott, ezt eg huszonnégy éves fiattaltól éppen nem is követelhetjük. Ő mélye szenvedett: minél lángolóbb volt Mari arcza, minél demonib szemeinek ragyogása, annál inkább szorult, égett az ifju szive fojlot lélekzele... s rettegheett a szélütés vagy megőrüléstől.

Mari jól vitte a csatát, az ifjúság örjöngött utána, Gusztáv teljességgel rést nem kaphatott, bár egyetlen szót szólhatni a lányhoz egész éjjel utánig, akkor végre sikerült egy perczet ki lehetni, melyben a hölgygyel e rövid szót válthatá.

— Mari, kegyed írta valóban ama levelkét Tóhátihoz
melyben őt tánczosául hívja fel?

— Azt hiszem, nincs igénye számolásomhoz. Szólt a hölgy
ellebegrre a leforrázott Gusztitól, a résen álló fiatalessággal kez-
dett csevegni. Lovagunk mindenesetre inkább elhordozta volna
egy kartács minden golyójának sebé, mint a hölgy e bevalló é-
megvőt szavait, pedig ezek nyelvészetiileg a legártatlanabb sz-
avak egy k vagy v betű se lehető egész mondatban; de az ember
értelme felfojga a szót és kint teremtet lelkenek.

Alig lett vége a tánczestélynek, Guzman Gusztí fogatott s úgy elment Vásárhelyről, hogy még vissza se tekintett tája felé.

VI.

Egy félreértés, melyre, mint sejthettük, szerelmi cselszövény játszott, gyorsan szakítá félbe a Mari és Guzman közt volt

Feltudóbb mi sincsen, mint a szerelem bizonyos határokig, ezer őszekeocczanást láthatunk naponta a fiatalság közt, ezer kecsegtető szívviszony szakad meg egy perc alatt, mintha álka volna a szerelemnek a megvető indulatoskodás.

Vajjon azon kétely, azon feltudás öszhangzó-e a legnemesb
indulattal, a szerelemmel.

Nem, az lehetetlen, de mi az eszméket zavarjuk össze. A szerelem tisztá érzelmek nem lehet egyéb, mint teljes bizalommal öszszeszevonódása két rokonszenves lénynek, testi és lelki egység, mely egy énné válik, s melynek így önmagában bíznia, önmagát mentenie s szeliden bírálnia ösztönöiről kötelessége.

Lényünknek egy társalányi rokonszenves és teljes összhangzása, már egy határtalan bizalmat feltételez, vagy is szeretnünk testi s lelki vonzalommal csak azt lehet, kinek külsője

A borászati bizottmány tudósítása 1856-dik év october havában tett körútja eredményéről.

Egyetünk egyik választott jelszava újbóli alakulásunk első pillanatától kezdve, melylyel a hazai gazdaság terén az iparra egyebek közt erőteljesen hatni kívánt, s melynek fírmája alatt következetesen uton elébb haladt, volt a hazai borászat emelése.

Kütiött feladatahoz híven egyetlen egy alkalmat sem mulasztott el a gazda-közönség figyelmét példaadás, buzdítás, s szerény tanácsait által folytonos éberségben tartani ezen fontos iparág irányában, mely teljes meggyőződése szerint, okoskúr vezetés s kitartás mellett, hivatala van, hogy a hazai jobbtelek s vagyonosodásnak egyik kiapadhatlan kincséből legyen.

Hazánk bor és pedig jeles bortermő képessége annyira tudva van, miképp az semmi bizonyításra nem szorul. Az európai bortermő tartományok közt a kitűnő elsőség érdemét se nem vitatja, se nem vitathatja el senki is Franciaországtól; a második helyet azok is Magyarországnak ítéltek oda, kik azt néha-néha kifejejtik a világ földabroszárol.

Mily fontos szerep van Erdély borászatának már geographiailag kimutatva, kitetszik a legújabbban felvett adatokból, melyek szerint, Erdély bortermő földje 102,600 holdra tétetvén, ezen terület Magyarország szőlőterületének 5-ét teszi, s ha egy holdra közepes művelés mellett csak száz erdélyi veder termék vesztünk, nem kevesebb, mint 10 millió kétszáz hatvan ezer erdélyi vedret teremhetnek hegyeink évenként.

Gondoljuk e számok mellé, hogy a némileg eltérő égályi viszonyokhoz képest, minden borvidék saját földjéhez s climájához mért legjellegesebb szőlőfajokkal lehet egykoron bűteltve, s gondoljuk oda egy okoskúr pinczekezelés korszakát elérkezettnek, bizonyára nem vagyunk utópia ábrándozók, azt állítván, hogy a nemesített szőlőművelés s okoskúr borászat magára is képes lesz hazánkat pénzszegény, függő, és nyomorúságos helyzetéből kiemelni.

De a mint jelenleg áll hazai borászatunk, az bizonyára nem elélt, jutalmazó forrása az iparnak, hanem szegényítő forgalom, néhol éppen maga a szegénység. Városaink nagyobb részébe fényűzési czikk, mely nem hogy fizetne vissza, hanem folytonosan fizettet, a vidéken haláttalanul kamatozó tőke, mely a legkedvezőbb esetben is, valódi értékre, részint saját hibáink, részint elé nem sorolható más okok miatt, nem emelkedhetik.

Szerencsés körülménynek kell azt tartani, hogy ezen abnormis és anormal állás fenekére kezdünk látni. Mert annak, hogy hazánk bortermő képessége idegenek és magunk által elismert tények tekintéssek, hogy művelés alatti földünkkel tekintélyes terület fordítások évenként bortermelésre és mégis ignorálva legyen ebbeli iparunk, s az abban fekvő roppant tőke oly silány eredményre vezessen, mint eddig, valljuk meg, vezetett, az tovább így nem maradhat.

Ez az ok, hisz már mind inkább a felzárkózás kezd emelkedni, nem rajtuk kívül bizonyára bennünk van. Nem említtük előszertetünk, hogy ne mondjuk elfogultságunk szatradok óta termelt szőlő fajtaik irányában, melyek minden választékoság nélkül összeviszva nevelünk hegyeinkben;—szóval, hogy a val fajok nemesítésére csekély, szinte semmi gondot nem fordítunk, pedig a vállaj megválasztása a

legelső mulatlan föltét — éppen mint az állat vagy gabna tenyésztésben, — melyől a jó siker függ. — Jeles vállaj adja csak a kitűnő nemes bort. Ez a borászatban megdöntetlen axioma emelkezett. — Nem említtük a szőlőművelés s pincze gazdaság körül ferde s hiányos eljárás, mert hisz ezek a borászati belűzés során később napirendre kerülő tényezők. Csak a példákra hivatkozunk, melyek a legmakacsabb elfogultságunk is meg kell törni és a kivított eredmények, melyeknek számtani bizonyossága előtt el kell az önzésnek nemulnia.

Magyarhonban Galgóczi úr adatai nyomán az egri borvidéknek bel- és külföldön elbírese-dett hegyei közt b: Brudner örökösök és gr. Károlyi György rajnai rízlíngel, barátságzóval (Cláner) és traniával bűteltett hegyei, oly illos és zamatos bort adnak, hogy — a G. úr saját szavai használjuk — a többi egri és visontai híres borokat dicsőítősen felülhaladják.

A Baranyában termő villányi borok koronáját ugyan csak Galgóczi úr szerint a fő hercege Albrecht válogatotat fajokból bűteltett szőlő borai teszik.

Ménos körül pedig egyetlen egy a buzási, még Tokóli által Franciaországból hozott változatot faju szőlők bora nem csak jó — mint minden mènes bor — de tartós is, mi fő érdeme a többek felett, s épp azért kétszeres áron fizetik.

Tudjuk azt, hogy a csombordi rízlíng vedre még éretlen állapotban a közelebbi években 5 pengő forinttal fizetett.

Kolozsvárt 1855-ben termelt piros málvási vagy bábo-szőlő borát Nemessányi borke-reskedőnk külön szűrvén s kezelvén, vedrét 24 fion adta el.

Tordan 1855-ben Balog János somszőlő és köverszőlő bort külön készített s vedrét 5 pengő fion adta el.

Ismételve, bátorlodunk tehát azt állítani, hogy a borászatban hátramaradásnak okai magunk vagyunk, de ha a naponta súlyosbuló szükség érzete s a több felől telmerülő példák által okulásra serkentve, az önismeret tükrebe tekinteni nem szegényeljük, csak az veszett el, a mi eddig is veszte volt, de jövődre mind az megnyerve leend, mire józan számító szorgalom után igényünk lehetnek.

A példa buzdító ereje, hogy az üres vagy veszélyes majomlás el ne fájuljon, az önismeret higgadt és számító megfontolása által megtört uton vezethet biztos eredményre, vagy is minden javítással, s így gazdasági reformokkal csak úgy örünk czél, ha a tört, s eszközök, melyen a javítás munkáját kezdeményezni kell, s melyekkel a lassu forgó művekenyebb műtékre segíthetjük, előbb gondosan megvizsgáltuk, ki ismerjük.

A tényállás, a kivított előnyök, a létező hiányok constatirozása végett egyetlen vizsgálat alá tüzetes renddel évenként hazánk bortermő vidékeit, a „nosce te ipsum” elvét bősátván vezéröl előre.

Ezen cél megközelítése volt feladata az idén kibocsátott bizottmányának, melynek körútja eredményeit ezenel beszámolóli szerencsése van Bizottmány az így érdekelt tartva szem előtt, vizsgálatasát három főszeme körül központosítá, mint a melyeknek a borászati vizsgálatok körül nézve és a dolog természetes rendje szerint kiváló fontosságot tulajdonított: ezen eszmék, megannyi kérdésekben foglalva, ezek voltak:

1.) Minő gond fordítatik szőlőművelésünkben a faj nemesítésre? 2.) Megfelel-e céljának a felvett művelési rendszer? és 3.) Menynyire okoskúr pincze kezelését? tehát 1.) Faj neme-

sítés. 2.) Szőlőművelés és 3.) Pinczekezelés eszméi voltak kitűzött vizsgálatasunk főtárgyai.

Hazánk bortermő földét geographiailag körvonalozva, azon jellemű fogva, melylyel általán boraink bírnak, öt bortermő nagyobb kerületre — borvidékre lehetne felosztani. A Maros és Küküllő közt fekvő terület, mely a két folyamtól ölelt hegylánczolat szabálytalan alakzatban Csergedtől Beczégig és Csombordig terül, lenne az egyik borvidék. Ezen terület borait sajátos zamat és illat tünteti ki, melynél a 2-dik a küküllői borvidék borai, nézetünk szerint csak is ama jellemvonások szerencsésebb vegyülete miatt mulják felül, a hol csak felülmulják, a hegyvidékeket. A harmadik vidék a hegyaljai vidék, melyhez a Csombord és Fejérvár közt fekvő területet legyen szabad számítani. Ezen borvidék borai többnyire kövérek és nehézkesek lévén, a mi a bort kedvelté teszi, a nemes zamat és illat csak hosszasb gondos kezelés után fejlődhet ki. Negyedik borvidék lenne, a Fejérváron alól fekvő terület a Maros hosszában az ország vég-határáig. Ezen vidék boráiban a tulságos szesz-tartalom uralkodik, a nemesebb finom zamat sil-lat rovására. Ötödik borvidék a Szilággy egész területe mely annyiszor megénekelt lakator borával a sorba legelő, több vállajai a nyert borával pedig a valódi borvidék sorozatát csak bér-kesztí.

Ha az állítólagos alap ama jellemzésben némiképp értékkel bírna, s tán bír is valamivel — érdekes lenne, menynyire az egylet pénzereje, s a bizottmányi tagok ideje engedné, ezen borvidékeket rendre s in complexu venni rendre vizsgálat alá.

A fennebbi körvonalozás után itélve, az idén három borvidék, három érdekes darabját vet-tük vizsgálat alá

(Folytatása következik.)

Úti vázlatok.

III.

Róma, 1856. dec.

Ha valamely vidéken útazva, az ember minden művelhető földet békítve, gondosan munkálva lát: ha, az egymást gyorsan felváltó ép gazdasági lakok közt, rendszeren tartott és jól ápolat gyümölcsösök, ültetett erdőkkel találkozik: könnyen következtetheti, hogy azon vidéken szorgalmas és rendes a földművelő osztály. — Ha egész hálózata van valamely országban a válogatott jó utaknak, a melyen a sok jövő-menő alkalomtól alig lehet haladni, ha az útas figyelmét mindjárt-mindjárt gyárok zakatolása, azok magas füstölő kéményei, szabályszerű nagy épületei vonják magokra, — ugyan ott fejlett iparra és kereskedelemre következtethet.

A fennebbiekhez hasonlólag, adatokat lehet gyűjteni az utcán és úton, valamely állam műveltségi állásáról, hatalmáról, népe hajlamairól, erényeiről és hibáiról.

Mindazok egyes vonások, melyek, ha helyesen vannak észlelve, bele illelenek az országok illető képeibe, — vagy, ha tetszik adatok, melyek összesen valamely államnak körrajzát adják.

Velence felé közeledve, az első dolog, mi az idegen figyelmét megragadja az, hogy egy nagy város épült részint merőben vízben, részint főnyíre, sok emeletű házakkal, melyek közül igen számosan nagy darab faragott kövekből vannak építve, hatalmas oszlopokkal ékítve.

Minő dolog a véletlen! A vándor hunn csapatok által megijesztett parti lakosok a tenger

apró szigetkire menekültek a vész elől. Ott azonban a kopasz főnyíren megélni nem lehetett; tengerésznek és ügyes embernek kellett lenni, ha csak nem akarták túrni hogy álluk felkopják. Ugy látszik helyzetüknek emberei voltak.

Menynyi munka, menynyi gond, mekkora ügyesség, mekkora kitartás és mily finom észjárás kellett — oly kevés mechanikai eszközökkel, menynyi rendelkezések alatt állhatott — a tenger birodalmából egyes darabokat elfoglalni, az elemek romboló hatása ellen kellőleg biztosítani, reá roppant palotákat építeni és mindezeknek zamatául meghonosítani a művészetet.

Nem szükség, hogy az ember halljon, nem szükséges, hogy olvasson arról, hogy Velence valaha nagy, valaha hatalmas volt, — ha végig csolnakozik legnagyobb csatormáján, a Canale grande-n, meg fog győződni róla.

Sorra mutatja az embernek a vezető: ime, az Foscari-, amaz Cornarini- az meg Manin-palota, és nincs vége-hossza a szép palotáknak és nagy neveknek: — ha még a régi nagy családokról tudakozódunk, meg tud nevezni többeket, melyeknek egyetlen fennmaradt sarjai most mint gondolások vagy fácskák (teherhordók) élnek. — Lássunk közelebbről valamely egykori fejedelmi lakot! Árén bizonyosan annyit látott nagyszerű főbemenet most üresen kong, és csak benne az azt ékítő oszlopzat, a palota egykori disze; — letört orruak és kezűk a régi szobrok és korhatagok a művész egykori búszkesége tárgyai. A szobor redőzöttől a közeledőtől ijedten illan ki a csiripoló veréb. Talán a szemtelen fészket rakott a bíbor öltönyök közé!

Komolyan és a mulandóság el elmékedve, tér meg az ember sőt hajózásából.

A régi nagyság és az új kicsiség jelei végig kísérik az embert Olaszországon. Velence, Padova, Verona, Mantova, Modena, Bologna, Firenze, Pisa (ez volt útunk Rómáig) mindenik tud felmutatni érdekes nézni palotát, de a mi nem a természet műve, a pompás éghajlat következménye, az szinte mind régi, szinte mind ókori.

Néhol római maradványok is vannak, — a régi Róma nagyságának emlékei, — minő a Veronában látható nagy circus, mely mellett eleynésnek legnagyobb színházaink is. A hól meg római régiségek nincsenek, vannak a közép idők. Szinte minden nagyobbacska városnak megvan itt a maga független története, megvannak a maga saját nagy családai, melyek nagyobbára együtt emelkedtek és együtt enésztek el a kis, de hatalmas államokkal.

És hát még, mit mutat fel a vén Róma! — Dombok alakultak a régi óriási épületek romjaiból; — házak, kertek, utcák, és mulatók vannak a régiek felett néhány ötre. Ama pár ol mely romladék egy ezred év munkáit rejt! — Mekkora a város kerítése és mily kicsiny benne a jelenlegi Róma, — ugy néz ki, mint a gyermek, midőn apja dolmányát ölti fel. — Hol vannak a nagyszerű császári lakok, melyek egész városrészeket foglaltak el helyét? Ki pusztultak a lakok, és utánuk dől a lak. — Hol van azon roppant néptömeg, mely a colosseum, vagy még inkább a circus maximus helyiségét bétöltötte lenne képes?!. A vér vizzé vált, az egykori nagyság insolens tünységgé fajult és a csinult del meghajolt észak féktelen, műveletlen, durva népeinek. És hogy még emléke se maradjon a régi nagyságnak, vandál kezek tüzetesen romboltak a régi szép műveket, — mint a pogányság maradványait! — és mind addig nem sikerült a vakáság ezen otromba műveit meggátolni, míg a keresztény vallás védszárnyai alá nem tették a még fennmaradtakat.

(Folytatása köv.)

Szakál Ferencz naplója. (1688 — 1718.)

(Folytatás és vége)

Bár Szakál naplója más évekre is ad némi Kolozsvart illető becses tudósításokat: mégis kivált az 1703. és 1704-ki erdélyi eseményekre nézve, mik e naplónak több mint három negyedét foglalják el, tarthatjuk azt valóban különös becsűnek. Mert, jól leírja a járást, állása, műveltsége és szűk hatáskörű fogva az országos viszonyokba mélyebben nem láthatott, s így azokat, mint Cseréi, jellemzőleg nem rajzolhatta is, s ez idő alatt, egy szőlván, a városba szorulva, leginkább csak a közvetlenül körébe történt eseményeket s a városbeli híreket írja le: mégis a menynyiben a napokat mindenütt pontosan följegyzé, naplója az erdélyi ekkori események chronologiai rendbe állítására nézve — mire sem Cseréi historiaja, sem Vízaknai Briccus György jegyzőkönyve nem elég biztos kalauz — igen használható.

E rövid czikkben mellőzve a Kolozsvár közvetlen közelében történt csatározások tárgyalását — melynek száma naplónkban 1704. febr. 20-tól sept. 5-ig húsznál többre megy — röviden megkísértem kimutatni azon eredményt, melyet e tekintetben naplónkból vonhatunk.

Naplónk 1703. sept. 20-ára említ egy csatát a kurucok és a Rabutin erdélyi fővezér parancsára ezek ellen táborba szállt némely vármegyei és székhelyi hadak közt a szamos-újvári réten, melyről Cseréi éppen nem, Vízaknai Briccus pedig csak igen röviden, az idő meghatározása nélkül, sőt, a menynyiben e csatát Somlyónak említett fölverése (aug. 21.) előtt beszéli, hibásan emlékezik. Naplónk szerint, Rabutin tábornoknak ekkor az a célja volt, hogy Kővárba élelmet szállíttasson, mit két héttel előbb a kolozsvári őrség hasztalan kísérte meg, mert Dézsnél tovább nem hatolt. Ekkor tehát Rabutin maga személyesen jött segítségül, s terve csakugyan sikerült is. A kurucok megsejtvén Rabutinnak Szamos-Újvár körül létét, ellene törekedtek. Rabutin azonban sept. 19-kén éjjel hirtelen Bónézháza mellé s innen Kőteleldre vonult. A kurucok őt és seregét keresve, a Jónai völgy-

anyanyira bájol, menynyire nemesb tulajdonai teljes bizalmunkat kiérdemelték.

Am, mi a külkellem azon delejes hatását, mely csak egy szép szobor láttára is érzékenységet ingerli, már szerelemnek véljük, holott az csak izlésünk gerjedése.

Ezer viszony, mit szerelemnek vélünk, nem egyéb szeretkezésnél, a szeretkezés és szerelem közt pedig akkora a különbség, mint a barátság és felebarátság közt.

Minden hölgygyel képesek vagyunk szeretkezni, és viszont: de szeretni csak egyet lehet, és ez egyben nem csalódhatunk, mert maga a komoly, a szent szerelem eszméje, egy oly nemes viszony feltételez, melyben két őszhangzó jellem egymásban saját énjét, saját életét felfaltatja.

Egy ily viszony kérdésen kívül boldog életet biztosít: bárha ezer közül egynek jut osztályrészül ily teljes meggyőződéssel élvezhetnie szerelmét.

Igy bírálva a szerelmet, a Guzman és Mari közti szívviszonyt is csak egy szeretkezés előjátékának nevezhetjük, különben egy cselszövénynek nem állhatott volna hatalmában ily óriás botránykövet gördíthetni egy perc alatt szerelmők rózsá övényére.

Válóban, Mari inkább bosszankodott, mint szenvedett Guzman udvariálansága miatt, s mintegy daczolni akarva az eltávozzottal, még nagyobb nyájassággal fogadta az őt körülhízelgő ifjúságot, kik közt Tóháti Máté hüisága is nem kevés reményt torenta a hölgy nyájasságának egy-egy kegyemorsálékából.

Gusztli azonban hazaérkezve falujának magányába, kezdé mélyebben érzeni Mari kellemetlen ingerlő hatásait. Gyötörő álmokat teremté képzelődése... rózsáligeteket látott, melynek ösvényein puha keblű nimphák táncoltak patyolat termettel, gondos arany hajfűrtök lebegtek a szél szárnyain... puha kezek jatszottak a rózsavirágokkal... csábsemek integetek feléje s hitak szeretői őt... és mindenütt Mari ígész alakját látta... de e csábképzégek is csak azt árultak el, hogy Gusztlinak érzékesége fogékonyabb volt a szeretkezésre, mint lelke a komoly szerelemre.

Ámde éppen ez érzékiség szerelme, ez a szalmatűz rajongóbb, hevesebb, gyilkosabb a nemesb szerelemnél. Ez a gerjedelem perceiben nem ismer határokat, bárha aztán, mint a szalmatűz ellobban, ha kiélvezte mámorát.

Gusztli gyorsan kezdé hervadni, s epedése nem kevés aggodalomba hozta az öreg Guzman. Kénytelen volt fia, a szerető atyának mindent elbeszélni.

— Te hirtelenkedél, fiam, neked Várárhelyt nem kellett volna ott hagynod mindaddig, míg alkalmat nem vehettél, a a hölgy bánásmódjának magyarázatát kinyerhetni.

— Ah, atyám, lellem tölörögödött... ő engem egy Tóháttal tenni párvonalba, egy komédiánsé fiával.

— Nő, nő! a leányzsv nem ismer ily előjátékokat. A sziv törvényei ten szabta s nem elfogult emberek; de még én e bánásmódból mi jogos következtetést sem vonhatok Marinak Tóháti iránti hajlamára, sőt miniat, mint te mondd, ama levelezési bizalmat semmi korábbi bizalmas viszony nem előzte meg, én azt hiszem, azon levél Tóháti érdekének éppen legkevésbé hizeleg: s alig hiszem, hogy így felkérrelen egy hölgy valamely számításai alá eső fiatalnak előleges bizalmasb viszony nélkül, felajánlkozzon volna.

— Ah, atyám, te reményeket gerjesztasz lelkemben; de mit vétettem én Mari ellen, hogy velem ily kegyetlenül bánt.

— Hogy valamit vétettél, vagy legalább Marinak azt kellett képzelnie, az kérdést sem szenved; éppen erről kellett volna vele tisztáznunk jönnöd s magadat igazolnod.

— De ő elkerült, ő megvetett, ő nem akart kihallgatni.

— Azt ő is rosszul cselekedte — s ez állat elárulta iránti hajlamának felületességét. Kérdésen kívül legokosabb dolog volna, ha őt elfeledni igyekeznél. Leány elég van a világban, s éppen nincs okod kétségbeesni a felett, hogy szürke hajjal czölönköt húzassanak veled.

— Ah, atyám, feledni őt igaz legtanácsosabb volna; de gondolj angyali arcraiza, s bíráld meg ifjú lelkemet, állíthatod-e vajjon akkor is, hogy őt elfeledehetem?

— Bizony, fiam, a menynyire eddigi szeretkezéseidet ismerem, igen könnyűen elhiszem, hogy a menynyire most e hőlgyért rajongasz, oly gyorsan elfogod feljteni, mihelyt bírn fogod őt — szólt elmosolyodva az öreg Guzman.

— Atyám, te könnyelműnek tartasz... erre adtam is okot; de akkor Marit nem ismertem... ez egy csodaszép teremtmény.

— Most ugy hiszed, de majd ugy találhatod, hogy csak orra, szeme, szája, haja van, mint más hölgynek, s e haj meg-

Bizonyos tekintetben Róma a középidőben újra feléledt, mintha hivatalosan volna világ ura maradt. A különbség az volt, hogy az előtt anyagi erővel és ügyességgel tett túl sokon: akkor a hit malasztjával és a menyiny köveivel rendelkezett. — Ha valaki végigtekint azon építészeten, melynek tényleg nagyobb remeke Szt. Péter gyönyörű temploma és végignézi a festészet és szobrászat azon iskoláit, melyeknek lelkei Ráfael és Michel Angelo voltak, meg fogja adni, hogy a nagyságnak azon neme is együtt járt a művészet különböző ágaival. Azon kornak megvoltak hatalmas családai is, melyek oly gyakran mertek dacolni a pápai hatalom menyőköivel. Ezeknek régi nagyságokból alig van jelenleg valamijök, mint nagy nevek, nagy paloták és azokban pompás gyűjtemények, a régi hatalmasok szerzeményei. — Azon kornak emlékei már épségben megvannak nem mint az ókorbeliek.

Azt szokás közönségesen mondani: mennyi az ember Olaszországba a művészetért; mennyi a régi nagyság emlékeit kutatni, vagy legább azokban gyönyörködni, mennyi az, aki egy szelíd éghajlat kellemetakarja élvezni, — de senki se mennyi oda annak jelenéért. Nem akartok túlhamar ítéletet mondani, — még mindössze is keveset láthattam és még annál is kevesebbet láttam, de eddigi tapasztalataim nem ellenkeznek azon fennebbi állításokkal. —

A mint az idegen kilép a partra Velencében, körülötte a sok facchinó (teherhordozó, bizománygázító) mint a dandó körülrongja a virágot, melyből mézet akar színi. Es van zür-zavar és van lárma, a mi magában is képes lenne elbódítani az olyanhoz rendesen nem szokott utast. A vége az, hogy megcsalják, reiszedik minduntalan. Szinte röstelltem ezen annyira kemény vádat oly általánossággal mondani ki, mint a hogy azt tettem: — fájdalom, saját tapasztalatom után beszélhetek. És bár csak a műveltetten facchinó osztályra szorítkozhatnám vádammal!

Valahány fogadókba az ember megérkezik, mindannyiszor egész csatát kell kiállani. Legelőbb facchinóval ki podgyásztát oda szállított. Készen lehet reá az ember, ha meg nem alkudott vele, hogy 3—4 anyit kér, mint a menyinyt különben megelégedett. Szinte nem lehet azon szerencsétlen esetben annyit adni neki, hogy még ne kérjen. És rögtön veszekedő állásban teszi magát mert jól tudja, hogy az utasok legnagyobb része, azt sokszoros árral is, elkérni igyekszik. Ha azonban az ember — miután ilyen dolog fizetett — darabkáig engedi, hogy önmagát inkább és inkább tűzbehozza, és a végén, mint egy adag hűsítővel, előáll valami nagyon kis pénz-darabkával, rendesen megelégszik vele. Magam jártam úgy, hogy két huszad adtam egynek, az megvetőleg nézte a pénzt, mondván, hogy az semmi, az nem is pénz azért mit is felt. A kezébe adtam ekkor egy 3 krajczárt és minden szó nélkül tovább me t. Folytonosan azon mesterkednek, hogy az ember holmiét alku nélkül kapják kezükbe, hogy szabad tere legyen követelésüknek; és ha csak lehet, más meg más egyén veszi az embernek bármily kis külön pakkját kezébe, a mely esetben éppen darázs fészekbe jutott a szegény idegen. — A facchinók művelten emberek, azoknak még könnyűbben el-tűrném huza-vonását, de kicsoda dolog az, hogy még a legnagyobb hűtelben is meg kell az embernek alkudni szóbáját, gyertyáját (mifélt meggyújtottak volna), fáját sat. Mátovában, egy nagy fogadóban egy szobáért kértek 6 francot. Első szavam az volt, hogy beszéljen velem írában (ezüst huszasban) mert én nem vagyok is-

meretlen azzal. Következő szava volt: adjak tehát 6 huszad. Azt — feleltem — nem adok, hanem adok 4 huszad. — És így meglett az alku. — Málhelt is megtörténik, nem csak Olaszországban, hogy szerfeletti árakat rántanak az emberen; — pl. jövet Triesztben a „Hotel de la Ville“-ben egy 4-ik emeleti, nem tengerre nyíló szobáért 7, mond hét pfót vetlek, — de legálabb volt reá árú egy a egyszerű ünnepélyekben, mik jelenlétünkben ott voltak: itt azonban folytonosan küzdeni kell. — Csaknem minden boltban alkuszak, és pedig nem olyan formán, mint nálunk, hanem mindjárt-mindjárt jönnek esetek elő, midőn az egész ár negyed vagy harmad részét elengedik. — Egy ügyes zene-mestertől megtudtam, hogy helybelieknek 5 paolót *) idegeneknek 8 ért adta lezárkált. Nem is szölok az alsóbb rendű alkuvásokról, azok néha a nevetségességemnek. Pl. Livornóban megérkezvén a vasúti állomáshoz, egy lovas bérkocsis ajánlkozott arra, hogy béviszen a városba. — És mit fogunk fizetni? — „3 francot uram.“ — Hó! kell-e két paolo? — „Jól van, úgynek tehát fel az urak.“ — Sőt, ha az ember pénzt vált, vagy valami pénzbeli vissza kap, akkor is örök-ké szemes legyen inkább, mint bárhol más helyen, hól én eddig jártam; — tapasztalás után tanácsolhatom. —

Már most gondolja csak meg bárki, hogy Velencében, Firencében Romában ezer meg ezer idegen van, sőt, mint általában állítják, Olaszországban mindig nyüzsgő a sok idegen, és mindeniknek, mint utazónak, mint vizsgálónak és élvezőnek viszonyosan sok emberrel kell pénz viszonyának lenni, ki fog derülni, hogy minden nap számtalan huza vonának kell lenni. Vajon igen szép vonást tünteti-e ez fel, b zonyos osztályok erkölcsi állásának Olaszországban?

Hallottam olaszról, ki ezt, mint vettem észre, félig-meddig szégyelte, hogy egymás közt ők másképp en igazítják dolgaikat. Furcsa dolog azonban, a becstület a méltányosság törvényeit némelyek irányában érvényesíteni és mások irányában semmibe venni. — Nem állítom, hogy eljárásokban akkora hiba lenne, mint ha valaki az éhezőt megfosztaná kenyér-falatától, de csak ugyan hiba a mi hiba. —

Természetes különben, hogy a redszedés igen sok módjának kezdeményezésére, a viszonyokat, számtalan pénzemet, nyelvet nem ösmérol idegenek adtak alkalmat, — de az is igaz, hogy ezen gyengeségeket nagyon kizsákmányolják. — E tekintetben némi káros hatását látom, bármely országban a sok idegen utazónak. Sok a gyenge ember, ki a kísértésnek nem tud ellenállani. —

Egy második dolog, mi felébe cseng az utazónak Velencében kiszállva, hogy Rómáig (és távolabb is) zugjon benne..... de nem folytatom eme cikket, igen hosszúra nyúlva egy alkalommal. Majd kiegészítjük, a mi most félben marad. —

B. Kemény Gábor.

Kolozsvári napló.

* Folyó hó 15-dikén éjjel folyt le a városi táncsteremben az első muziumi bál, melyet szép számú, igen csinos közönség látogatott meg, s elég festetlen társalgása által érdekessé tett. A terem és öltöző szobák kitűnő conforttal valának rendezve, s a kedélyeket Pongrácz zenekara válogatott darabokkal

*) Egy paolo körülbelül annyit, mint 15 kr. pp

ból a Szamos mellett vonultak alá, a tábornokot hátok megett hagyván, s helyette Szamos-Ujváron alól a magyar tábornok találta, azokra, mond naplónk, rá ütvén, a nevezett napnak reggelit óráján, sokat levágtak, sokat a Szamosba ugratván, odavesztek, sokan sebben elszaladtak, sokakat elfogtak. Bithien Samuel ur levén generálisok elszaladtak az itt való németek rettenő nyargalással vévén a dolgok ezekben, jöttek a Kővár körül gyűjtött prédával haza mintegy 1 órakor.

A fehérvári csata napját nem határozza ugyan meg naplónk pontosan, de mégis aligha csalódunk, ha azt 1703. october 20. utánra határozzuk naplónk e szavai után: „1703. die 3. nov. Ennek előtte mintegy másfél héttel volt csata Fehérvár mellett, de minthogy mostan inkább több dolgokat nem igazán hirdetnek, mivel az igazat nem is merik valójában mondani, azért én akarom elvárni, a mikor valóban hitelesen hallhassam azon dolgot, de e mai napig nem egyeznek e felől való hírek; azért ezt várva én is véstem a napját, mikor volt.“ A mit e csata folyamáról ír, az a Kolozsvárt ér íránt terjesztett hírt, s nem a valóságot, tükrözi vissza. E hír szerint végre is a németek győzték volna meg a kurucokat. „Ut dicitur, veti utánna naplónk, 440 vészett, mivel a gyalogja mind oda maradt, a lovasa szaladt, a mint lehetett. Azután végére menvén, oly hiteles katonától, a ki ott volt, sőt azzal beszéltem a ki megszámlálván a holttesteket, volt éppen 374.“ — A Szilágyi István által Csereihez írt adversáriákban közölt oklevél (Uj M. Múzeum 1855. I. 38. l.) e csatát 1703. ki Lukács napja (oct. 18.) tájára teszi; Szakál számítása szerint annak Lukács napja után oct. 23. ka körül kellett történni.

A bonczhidai csata napját, melyben éppen a kolozsvári örhadak, „a Rabutin regementje, dragány németek“ is elveszték, naplónk a legpontosabban 1703. nov. 10-re teszi. Cserei és Vizaknai Briccius e csata napját nem említik, a Szilágyi István által (e. h. 45. l.) közölt oklevél pedig azt csak Sz. Márton napja (nov. 11.) körül mondja történni. „Ezek oda veszvé, én—mond Szakál Ferencz—die 12. novembr. kimenvén egy nehányad magam keresni holmi tiszteteket, t. i. városiakat, azokat nem találtuk, egyenél többet, a többi mind német volt; a holttesteket néztük, szekérre rakták és a halomban vitték: én is ott lévő, csodálkozok rajta, hogy mertünk kimenni. Szaladva jövének vissza, mivel a kurucz közelébb volt Kolozsvárhoz nálunknál, s rendelt strázsájok ha észre vött volna bennünket, életünkben kerülhetett volna, szörnyen megölhetek volna.“

Mikor adta fel Teleki Mihály Kővár: kapitány Kővart a Rakóczi hadainak, naplónk után meglehetősen biztosan megírat-hozhatjuk. Cserei Somlyó és Kővár ostromát 1703-ra együtt említi, s bár előadásából kitetszik, hogy Kővár, melyet Rabutin maga megsejtet, Somlyónál tovább tartotta magát, belőle a feladás idejét meg nem határozhatni. Naplónkban erre nézve olvassuk: „1704. die 22. januarii. Semmi hír eddig effelől nem érkezvén, este felé jöttek be gyalog hídkapun németek, a kiket Kővár feladatván, a kuruczok kísérték éppen a hídelyi sorompóig, és ott oda a német tisztet palack borokat kimérvén, szép fehér cipókat ott osztogattak a kuruczoknak és borral italták őket.“ Ez adatból Kővár feladását hozzávetőleg 1704. január közepére tehetjük, s egyszersmind azt is látjuk, hogy mit Cserei a kővári német őrségről mond, hogy t. i., „a praesidium kuruczokra áll“ legalább az egészre nézve nem áll; mert annak egy része zászlajához hű maradt s kurucz fedezet alatt Kolozsvárra kísértetett.

A székely kuruczokra nézve szerencsétlen holdvilági csata idejére nézve is, melyet Cserei 1704-re minden meghatározás nélkül említ, tájékozhatjuk magunkat, naplónk azon adala után, miszerint annak híré 1704. febr. 1-jén „indította a commendans Kaltenplatt ur.“ S így e csatának még január vége felé kellett történni.

1704. május 6-ára, leírván egy heves csatározást, melyből a ráczok és németek 11 kurucz fejt vették be a városra s ott a sánczon karókba húzták, ezt veti utánna naplónk: N. B. „ma éppen hét esztendeje, hogy elégett Kolozsvár:“ miből e roppant tűzvész idejét, melyet Cserei 1697-re körülményesen említ, pontosan meghatározhatjuk.

Beszterczének Teleki Mihály által történt bevételét Cserei mindjárt az 1704-iki események elején említi; Vizaknai Briccius szinte határozatlanul írja: „Teleki Mihály megveszi Beszterczét. Honnét osztán anno 1704. 24. septembris eljönek mindnyájan és megszállják Kolozsvárt.“ Naplónk ez eseményt illetőleg beszéli, hogy „1704. 31. jul.“ — déltájban nagy roppant sereg jövének uolag Szamosfalva felől s három német zászlót a Kővespad szegletére felitvén, doboltak német módon mind készülőt mind imadásra, és azonban a német ordinantia szerint nagy három lövést tettek, melyvel jelentették, hogy valóban ott vannak ők, és hogy feladták Beszterczét; mivel itt csak tagadták a német

hangolta vidámmá. Általán jellemző a kolozsvári bálókra nézve, hogy azok ha nem is oly nagyszíriek, mint a minöket nagyobb világ-városokban láthatni, de rendesen szintoly szép és mivel, sőt válogatottabb társaságot hoznak össze egy körbe, hol e mellett minden osztály képviselve, s hogy úgy mondjuk, egy ünnepélyt tartó családva van összeolvasztva. Szép hölgyeink nagyobb része alarcz nélkül jelent meg, talán azért, hogy annál világosabban olvashassuk arcukról a kegyeletet és honleányi részvétet, melyvel egy Kolozsvárt létesítendő múzeum eszméjét és ügyét fölkarolják. Azonban ez nem azt teszi, mintha alarczás hölgyeink szintoly szépek és lelkes honleányok ne lettek volna. Jóllehet kissé megcsalodunk azon számításunkban, hogy a kedvezőten idő dacára is ezen szép szízlra rendezett első bál túlságosan látogatott lesz, — nem lehet panaszkodni az eredmény iránt.

* A napokban „az erdélyi jég- és tűzkármató kölcsönös társulat“ irodájában megfordulván, a nagyérdemű igazgató, Kulitsekky János ur szíveségéből volt alkalmunk az any- és más jegyzőkönyvekbe pillantani. Ezeknek egyikéből azon örvendetes tudomást vet-tük, hogy a társulat már egy kis hitelt bankot is állított fel, melynek, ismervé a tiszt. igazgató ur szakjártasságát és önzéstelen lelkiismeretességét, szép jövőt és üdvös hatást merünk ígérni. Már a múlt évben is 10,000 pfót meghaladó, nem éppen jelentéktelen összeget forgatott meg így módon a társulat.

* Darab idő óta majd minden utcaszárkon egy-egy rongyos, néha félmeztelen cigány fia támadja meg az embert, szörnyű siralmas hangon kunczorálva krajczárt. Első percze megszánja őket az ember, de ha történetesen nincs krajczárunk szamukra, oly impertines módon dünyögnek, hogy minden philantropiánk mellett is kénytelenek vagyunk szigorú fenyegetőzésekhez folyamodni, hogy elhittessük velök, miképp hiába instál krajczárt, mert nincs. Egyik közelebből nagy elmén azt mondá egy barátunknak, hogy hiszen nem baj az, ha nincs krajczár, megelégszik ő egy pengővel is.

* Időjárásunk ismét megváltozott. A szigorú hideget látványos váltotta fel, havunk olvad, olykor-olykor eső hull.

* Hiteles kútfőből merített hír után közli a szebeni hivatalos lap, hogy a m. cs. k. közoktatási-minisztérium megrendelte, hogy a kath. valláson levőkre nézve ujonnan kibocsátott házassági törvény azon pontja, mely szerint a házassági kötések iránti dispensatio a cs. k. politikai hivataloktól is kikérendő, más valláson levőkre nézve is terjesztessék ki.

* Szilágyi Ferencz egykori kolozsvári tanár az ev. ref. főtanodában és a „B. H.“-ból szerkesztője 1000 db. nagy becsű könyvből álló könyvtárát a nagy-körösi nyilvános felgyűmnasiumnak ajándékozta, kijelenté egyszersmind azon szándékát, hogy még nem kevesebb számú egyéb könyvet halála után a n. körösi iskolára szállítandja.

* Pesti lapok írják, hogy Vajda János „Nővilág“ című lapjának, melynek városunkban is számos előfizetője van, valamint Vahot I. „Napkelet“-ének is első száma, érdekes tartalommal, megjelent. Mi még egyikeket se láttuk.

* A sertésenyésztőknek és mindazoknak, kiket ezen hasznos állat gyarapítása és javítása érdekel, ajánlhatjuk, hogy nézzék meg Keményfi József jószág igazgató ur által — a marosludasi jószágból — behozatott két hizott szerviai fejtő mongolicza-faj sertést. Az egyik két éves; becsültetett lábán 5 mázsára, hossza 5 láb és 8 hüvelyk. — A másik 1 és

fél éves, valamivel kisebb ugyan, de annyira kihívja, hogy alig lehetne még valamit reá rakni — és a különös, hogy ezen meglelt állapotja majdnem tökéletesen az angol sertés formájára mutat.

Nemzeti színház. Január 14-kén: „L. o. woodi árva“, drama 5 felv. regény után írta Birch-Pfeifer Charlotte. H. Prielle Kornélia két heti gyöngékedés után, mi alatt fölépteit oly nehezen nélkülöztük, ez este Jane Eyre szerepében mutatta be helyreállott egészségét, s ragyogtatta rendkívüli művészi tehetségét, melyvel az emberi lélek borús vagy derült világát, a szenvedély viharát vagy andalító szélesödését, a lelket, a jellemet, az embert festeni annyira hatalmában van. Több jelenete zajos, általános tapsra ragad a csinos számú, válogatott közönséget, s minden felvonás után többször hivatott. Műveltség gazdag est volt ez, s örömmel jegyezzük meg, hogy színészeink és színésznőink egytől egyig helyesen feleltek meg feladatuknak, kik közül kiemeljük Rónait (lord Rochester), Váradinét (Reed aszsz.) és az ügykező V. Vilmát (John).

Január 15-kén: a színház zárva. Január 16-kán: „Házasság XV-ik Lajos alatt“, vígj. 5 felv. irta Dumas Sándor. Az érdekesítő, szelleműs vigjáték igen jól adatott. H. P. Kornélia (Candale grófnő) nemcsak szépen nézett ki, hanem könnyed, de a mellett mélyen jellemző játéka által is rendkívüli érdeket ébresztett, s oly igaz művészi gyönyört nyújtott, a mely méltó lett volna, hogy nagyobb közönség részesüljön abban. Rónainé (Martha) szeretelmétőltag adta szerepét, s úgy hiszszük, e fiatal, tehetséges színésznő könnyen fogja pótolni azon hiányt, melyet Filippovicsnének a társulatotl elszakadása okozhatna. A mi Filippovicsot illeti.... Azonban ez nem tartozik szorosán ide. Tehát a vigjáték igen sikerülten adatott Rónai (Valeles), Pesti (Candale gróf), Dózsa és Turesányi szokott pontossággal játsztak.

Vegyes hírek.

+ Dr. Antal László úr, számos tisztelői kérésének engedve, M. Váshelyről lakását állandóan városunkba tette át. Szállása van piacz soron 452. szám alatt b. Radák István úr házában.

+ Magyarország főkirálynője Albrecht főhercege 6 cs. k. fensége a pesti vakok intézetének ez évre is ajándékol 100 pfót adni kegyeskedett.

+ Varsó megye varasdi kerületében fekszik Vinicza helység, melynek régi gót stíly templomából az ujjabba, becses nemzeti ereklye tételte át. Ez a híres magyar történetirő Istvánfy Miklós síremléke. Istvánfy, nevével együtt a régi gót templomba volt eltemetve. Az ő birtokaihoz tartozott Horvátországban a viniczai, klenovnikai és pankovezi uradalom.

+ A levél, melylyel a pesti nemzeti kaszinó választmányja gróf Széchenyi Istvánnak a Kovács L. által küldött sakkjátékot megköszönte, így hangzik: „Nagyméltóságú gróf! Nov 27-dikén tartott ülésében vette a választmány a sakkjátékot, melyet Excellentiád t. Kovács L. úr által a nemzeti casinónak ajándékol küldeni méltóztatott. Ha nmigod neve mely tisztelet tárgya mindentűn, s e hazának egy jó polgára sincs, ki ily hosszú időre terjedő távollétét a legnagyobb veszteségek egyikének nem tartaná, melyek nemzedékünk érthetik: mennél elevebbek ezen eredmények a nemzeti casinó tagjai között, kik Excellentiádban ezen intézet alapítóját tisztelik s az időt nem felejtetik el soha, hol társulatunk, ala-

tisztak. De mégis némelyek arra magyarázták a tisztak közül, hogy nem igaz az, hogy a német zászlók volnának, hanem csak lepedőket vartak össze és úgy festették, s azt is csak festették rájuk, de a közlegények jól eszbe vették a dolgot.“ Ez adatból látjuk, hogy Beszterczé bevételének 1704 ben július vége előtt kellett történni.

Csak az eddig mondottakból is meggyőződhetett a figyelmes olvasó, miszerint e napló, bár fájdalom valódi napló alakban másfél évig sem volt vezetve. Erdély ekkori történetének tisztába hozatalára, mire nézve még oly sok a teendő, sok tekintetben használható. S oahatkozó, hogy eredetileg, mely több, mint egy század óta Kolozsvárt ismeretlenül lappangott, s hihetőleg ma is ott rejlik, ha napfényre kerülne, méltó helyet fogna foglalni az erdélyi múzeum történelmi kéziratai közt.

Szabó Károly.

Irodalom és művészet.

— Friebeisz J. ily című nagyszerű történelmi munkára nyit előfizetést: „Magyarország családai“, czimerekkal és leszármazási táblákkal, Nagy Iván től. E mű huzamos időn át folytatott kutatás, gyűjtés, megyei és hiteles helyi levéltárakból szedett adatoknak, s a nyomott kútfőforrásoknak felhasználása mellett négyezernél sokkal több családról hozand beírtrendben, ittészölőleg és forrásokra hivatkozálag ismertetést. A munka 5 éves füzetenként 20 íves kötetekben fog megjelenni. Az első kötet előf. ára 2 pft. Az első füzet már meg is jelent.

— IX. Pius pápa ő szentsége Rómában az erkölcsstelen színjátékok káros hatását korlátozandó, egy körlevélben fölhívta a vidéki pápai küldötteket, hogy a színműírókat szólítsák fel oly színművek írására, melyekben a valódi erkölcsiség és erény diadalmaskodik, s e nemben a legjobb műnek jutalmazására jelen-téken díjakat határozott.

— Megjelent egy ily című naptár, vagy röpirat, vagy mi a tatár: „A ki vesz, annak lesz. Humorisztikus naptár 1857-re.“ A magasabb satyra, a kevésbé magas humor, s a tulajdonképeni pikanteria köréből, bujjában írta Beöthy László, azok számára, kik világi-fajdalomban szenvednek, melynek fizetés-telen gyakornokok, tiszteltbeli írások, számfélteti segéd-díj-nokok, proletariások, boldogtalan szerelmesek, ujdondászok, szóval a XIX. század mindenféle klarinétosai.

pitőjának vezérlete alatt, a nemzeti haladásnak egyik lényeges tényezője volt. — Nem szükséges tehát, s nem is tudjuk szavakban kifejezni az ér-
zéseket, melyek kedves ajándékának átvételénél szívünket tölték. — Nem tekintjük azt emléknél, — hisz a nemzeti casino tagjaiban ugy minden, mit magok körül látnak, naponként megújítja azon férfi emlékeztetőt, kinek csaknem mind az, mi az újabb kor teremtményeiből még fennáll, létezését köszöni; — de tekintjük mint biztos jelét, hogy Excellenciád azon részvétét, melyet társulatunk iránt mindig tanusított, attól most sem vonta meg s ez az, mi által ezen ajándék szeméink előtt oly megbecsülhetlenné válik. Fogadjátok Excellenciád a választmány által, mely ha valaha, ugy bizonyosan most a casino minden tagjának véleményét képviseli, a legőszintébb köszönetet, s engedélyt kifejezni azon reményünket, hogy a régen ohajtott pillanathoz közelgünk, hol Excellenciád a hazába visszatér, s ismét körünkben láthatjuk azt, kit tagjai közé számíthatni társulatunk főbűszke-
sége volt. — Fogadjátok egyszersmind azon őszinte hazafiai tisztelet kijelentését, melyvel maradtunk Excellenciád alázatos szolgálói, a nemzeti casino választmánya, Pesten, dec. 2-kán 1856. (Kö-
vetkeznek a választmány tagjainak sajátkezü név-
aláírásai.)

Hivatalos.

Törvénytörvényi hirdetések Kivonatban.

A kolozsvármegyei cs. k. törv. szék tav. decemb. 4-ről 8951 sz. a. tudatja hogy özvegy báró Wesselényi Farkasné és részesei 81 számú elfoglalt házát belső farkas-utczában Kolozsvárt, gróf Bethlen Kata kérelmére, f. e. február 3-kán és mártius 4-kén d. e. 10-kor az ottani törv. széknél közérverésen el fogják adni.

A v. hunyadi cs. k. járáshivatal, mint törv. szék tav. decemb. 14-ről 2083 sz. a. felhívja v. hunyadi községi volt jegyző Nagy Mihályt, ellene, kereskedő Mátyási Manó által, 99 c. ft. adósság iránt indított kereset védelmére. Tárgyalási határrnap f. e. február. 10-e d. e. 9-kor. Részire kirendelt gondnok Mihály Elek.

A nagysajói cs. k. járáshivatal, mint törv. szék tav. novemb. 21-ről 213 sz. a. felhívja azon hitelezőket, a kiknek követelése lenne 1855 október 24-kén végrendelet nélkül elhalt nyugalmazott hadnagy Runkán Sándor hátrahagyott vagyonához, adják be oda követeléseiket a jövő május 30-kára.

A hídalmási cs. k. járáshivatal, mint törv. szék tav. decemb. 23-ről 1882 sz. a. tudatja, hogy Kabós Mihály elfoglalt részjóságát z. Györgyön, Mayer Lázár kérelmére, f. e. január 21-kén és február 14-kén d. e. 10-kor Sz. Györgyön a helyszínen, közérverésen el fogják adni.

A kolozsvármegyei cs. k. törv. szék tav. decemb. 11-ről 9160 sz. a. tudatja, hogy Horváth Benedek b. ó budai elfoglalt részjóságát, Zobel Théréz assz. kérelmére, f. e. mártius 2-kán d. e. 9-kor az ottani törv. széki iródban, közérverésen, becs-árán alól, is el fogják adni.

A m. újvári cs. k. só-igazgatóság tav. decemb. 28-ról 951 sz. a. pályázatot hirdet az ottani norm. tanítói állomásra, 150 c. frt. évi fizetéssel, szabadszállással, 15 veka gabonával, 16 öl tüzifával és a szokott só-illetőséggel. Az ajánlkozók adják be oda szabályszerű kérelmeiket négy hét alatt.

A széki udvarhelyi cs. k. járás törv. szék tav. decemb. 9-ről 3601 sz. a. tudatja, hogy homorod-almási földmives Bencke Mihály tékozlónak van nyilvánítva. Kirendelt gondnok Szabó József.

A hosszufalvi cs. k. járáshivatal, mint törv. szék tav. decemb. 9-ről 3016 sz. a. felhívja Gocza Mihályt, mint az 1855-ben november 27-kén végrendelet nélkül elhalt, bacsfalvi Gocza Ilona törvényes örökösét, adja be oda örökségi nyilatkozatát egy év alatt. Kirendelt gondnok id. Gocza János.

A naszodi cs. k. járáshivatal tav. decemb. 31-ről 4216 sz. a. pályázatot hirdet a naszodi járásban megürrült hét közseg-jegyzői állomásra. Az ajánlkozók adják be oda szabályszerű kérelmeiket f. e. január 31-éig.

Ausztriai birodalom.

— Ő cs. Felségeik. f. hó 3-án d. e. 10 óra tájt tarták Páduába bevonulásukat. Atalános és hangos örömmel üdvözli mindenütt a császári párt. 5-én Vicenzába, 7-én pedig Veronába érkeztek, hol a pályaudvarban Ő Felségeiket gr. Radetzky tábornagy és gr. Thun fogadák. A palotában, Ő cs. k. Apostoli Felsége tüstént a pap-ság, a hatóságok, a tartományi és helyi congregatiók, a nemesség és a keresk. kamra udvarlását fogadja. Az idő fölötté kedvező, Ő Felségeik a nagy tömegekben egybegyűlt lakosság által mindenütt viharos éljenek-
kel fogadtattak.

Az „Austr. Corr.” írja: A lombárd-velencei királyság igazgatási szervezete-
ben, hallomás szerint, jelentékeny javítások

fognak behozatni. Ezzel összefüggésben vélik az „A. Allg. Z.” bécsi levelezője a miniszteri-
um több tagjának Olaszországba utaztat.

A bécsi kormánykörökben Ő cs. k. Felsége olaszországi utazásának sikerét tökéletesnek tartják s azt örömteljes elégtétellel szemlélik. Litta hg. — Milanóban, tudomás szerint, eddig egyike az ellenzék legkiválóbb tagjainak a milánói nemesség élén — fog Ő Felségeinek elbe menni, s e mellett a cs. k. kamarási méltóságért is folyamodott.

Bécsből írja az „A. Allg. Z.”: Az új megjelent a nélkül, hogy az országképviseleti rendeletek megjelentek volna, a melyek, mint hallszik, még folyvat a birodalmi tanács előtt állanak megfontolásra, s ennek bevégezése előtt, megjelenésükről sem lehet szó.

— A „Mil. Ztg.” ügyértült, miképp a Császár Ő Felsége a lombárd-velencei testőrség kiegészítését megparancsolni mel-
toztatott.

Külföld.

Francziaország. A párisi conferentiának egyszerre oly áldott békecsókali elesatlansága az egész világot meglepte. A területi-átengedési ügy tehát rendezve, s az átengedett, mintegy 7 mérföldnyi darab föld márt. 30-án fog Oroszországnak, mintzintén a többinek is az űket illető rész átadtni s ugyanekkor az osztrák és angol megszállás is végét fogja érni. A visz-
szavonulás legalább meg van ígérve az angol és osztrák részről, csak hogy az ideál valósiha-
tását a gyakorlat terén anynyi akadály rögeszok-
ta feltartóztatni, gyakran a legjobb szándék mel-
lett is. Ezen engedményből sokan mindenesetre azt sejtik, hogy az áprilisi szerződés három aláírója — Anglia, Franciaország és Ausztria — közt az egyetértés ismét helyre-
állt és hogy jelesen a két nyugati hatalom újra közeledett egymáshoz.

Nem hagyhatunk említés nélkül a confere-
ntiáról még némi érdekes adatokat: A Bolgrád és Kijóvszigetek kérdésében csak a négy nagy hatalmasság teljhatalmazzottjai emeltek szót, Por-
rország, Szardínia, Törökország hallgattak, mint a hal. Miután a jegyzőkönyv szer-
kesztett és az új orosz határ a földabronzon ki-
jelöltetett volna, társalogni kezdtek a Duna-
fejedelemségek és Fekete-tenger kiűrtéséről. E tárgyakat azonban csak felületesen érintették; csak egymás üterét akarták tapintani. A vitás nyu-
gotti, méltóságos és udvarias volt. Brunnó-
derült, mondhatni gunyoros, Cowley hideg — udvarias, Hübnér b. lovagias magaviseletet mutatott. Oroszország képviselője mindenképp azon volt, hogy a kiűrtésre nézve pontos hatá-
ridőt kell szabni. Ausztria képviselője ugy nyilatkozott, hogy ez lehetlen, sőt vigyázatlan lépés lenne, mivel az ember soha se biztos ar-
ról, hogy valamivel idejében készen lesz, Anglia képviselője a „mihelyt lehetséges” kifejezést kívánta a kiűrtés idejét illetőleg megállapítani. Oroszország azt mondta, hogy elmúlt az az idő, midőn ily határozatlan kifejezéssel meg-
lehelne elégedni. Ausztria ekkor a rossz időjá-
rással állott elő, s Oroszország még akkor is morgott, midőn a teljhatalmazottak mind meg-
egyezni látszottak abban, hogy a kiűrtés kér-
déséte határ szabályozás végső befejezésétől füg-
gesztették fel. Annyit igaz, hogy Anglia job-
ban gyűlöli Oroszországot, mint valaha, s Oroszország is csak ugy szereti Angliát most is, mint mindig.

A két nyugati hatalom, hir szerint a neu-
enburgi ügyre nézve is egyetért, bármint tagad-
ja is ezt a porosz sajtó; ennek köszönhetni föl-
képp, hogy a békeremények túlszárnyalják a há-
boru iránti félelmeket. „Svájcz a foglyokat sza-
badon bocsátja, hanem Napoleon császár ezért megígéri, hogy a porosz királyt Neuenburgról lemondásra bírja: ha ez nem sikerülne, Fran-
ciaország nem fogna megengedni, miszerint porosz csapatok a déli német államokon keresz-
tül vonuljanak” — ez lenne a legújabb francia közvetítési indítványok veje és Svájcz kinyi-
latkozná, hogy ez indítványt egyedül a fran-
cia császár iránti tekintetből és nem Poroszország iránti engedékenységből fogadja el.
— Így végre is Franciaország nyerne ez egész hü-hóból, melyet a párisi nagy államcsínyész szán-
dékosan biztatott fel, hogy közbenjárói nimbu-
sát néhány sugárral többítse.

— A „Journal des Débats” felhasználja Kmettynek Párisban létét, hogy iránta dicsé-
rő elismerését nyilvánítsa. „A török kormány, a keleti háboru kitörése alkalmával, sietett az ü-
gyes tábornok szolgálatai a nálát felhasználni. Tettei, mint először baszlozuk-vezér és azután Kars vára parancsnokának, még mindnyájunk élénk emlékezetében állanak, s számára még el-
lenei becsülését is megszerezték: így nevezete-
sen az 1855. sept. 29-ki szép és győzelmes ki-
csapás, mit az orosz ostromló sereg ellen ő ma-
ga szervezett s anynyi eredménnyel hajtott végre, e háboru legfényesebb fegyver tényei közé tar-
tozik. Midőn a vár többé nem tarthatá magát, si-
került Kmetty tñoknak, ki nem akarta, hogy az oroszoknak kiadják, az ellenséges tábornok keresz-
tül 9 bajtársával Erzerumba menekülni, Omer pasa seregéhez. A Porta elismeri érde-
meit, űt katonai érdemrenddel s török tábornoki cím-
mel ruházván fel.”

Olaszország. Nápolyból jan. 1-ről ir-

ják a „K. Z.”-nak: „A Nápolyban s tartományok-
ban uralkodó iz gato lt s ág folyvást igen nagy. A hadsereg hangulata sem mondható a leg-
jobbna. Annak elégtelenségét nagyobb fokra emelte azon rendőri bizottmány, mely a kato-
nák fölötti örökösével van megbízva. Eddigelő csak a polgári személyek álltak rendőri vizgázati alati; de a Milanó merényle óta a kormány a kato-
nákba sem bizik egészen.

— A nápolyi külügyminiszter körsür-
gönyt intézett a külvároknak levő nápolyi kép-
viselőkhez és ügynökökhez, melyben megbizta űket, hogy az illető kormányokkal tudassák, miképp II. Ferdinand király nem tér le azon ut-
ról, melyre egy idő előtt lépett, daczára a szem-
élye ellen intézett merényletek. Ennek bizony-
ságául a körsürgönyhöz 50 személy névsora van mellékelve, kik újabban kegyelmet nyertek.

Oroszország. Helsingsforsból ű neve-
zetes újságot veszünk. „Ugy látszik, mond a
levél, miszerint az orosz kormány az újvet
arra szánta, hogy a finn napi irodalomnak új,
nemzeti irányt adjon. A kormány ugyanis
több hirlapot akar alapítani finn nyelven, hogy
ezáltal a svéd nyelvet, mely az ország főváro-
saiban divatozik, s melyet maga a sajtó is használ,
egyensúlyozza. Az iskolai könyvekre
nézve hasonló reformot várnak.

Asia. Egy Shangay-ból nov. 10-ről irt
magánlevél szerint a kínai fölkelők új-
jabb diadalt vívtak ki a császári hadsereg föl-
lött, melynek folytán az utóbbi kitakarodott
ezen városból s a fölkelők azt véglegesen meg-
szállták. Az ütközet nov. 5-én történt, s kö-
vetkező nap a felkelő-vezér kiküldte az uralko-
dó család letételét s magát a Ming-család
viszszahelyőzékének nyilatkozta.

— A persiai legújabb tudósítások szer-
int valósul, miképp a persák Herát fővá-
ros elfoglalása után a tartomány egész déli
részét is megszállták, s Angliában Cambrid-
ge herceg, mint a hadsereg generalissimusa,
parancsot adott ki, mely szerint az Indiába-
ni szolgálatra rendelt ezredek ha-
ladék nélkül hadilábra állítandók s
ahhoz képest kiegészítendők. E mellett újabb
katonaszedés jön megindítva. — A Keletindia-
ban levő összes angol hadsereg csak 60-
70 000 főre megy. Ehhez járul a keleti ben-
szülöttekből álló, mintegy 300 000 főnyi had-
sereg, mely nagyrészt fegyelmetlen.

— A kínai ügy mind inkább előtér-
be lép. A „Constitutionnel” a többek közt e
jelentékeny szavakat mondja: „Hat hónap mul-
va a kínai vizeken oly tetemes hajóhad lesz
fölszerelve, melyet nem annyira külön fran-
ciza expedíciának, mint inkább a „legtá-
volabb kelet” ügyeiben való beavatkozás-
nak, vagy is az összes kereskedelem kér-
désének lehet nevezni, mely három nagy tenge-
ri hatalom, Anglia, Franciaország és Észak-
amerika által fog intézteni. Elmult az az idő,
hogy a menyei birodalom csak magának el-
jen, és a világ előtt elzárkózzék. A polgári-
sult népek naponként szaporodó viszonyait a
menyei birodalommal rendezni és bizto-
sítani kívánják, a kereskedelmi világ vállalatát
valamint a már létező szerződéseket szabad-
elűbb szellemben revidálni ohajják, s tel-
hatalmu minisztereket akarnak a menyei bi-
rodalomban látni sat. Ez czélja e készülő ex-
pedíciának, melyet bizonyos tekintetben fe-
gyver congressusnak lehet nevezni. A 19-dik
századnak azon korszaka, melyben a porta az
európai államcsaládba belép, egyszersmind az
a korszak, mely a régi kínai birodalmat vé-
gre a világ kereskedelmi jögháza beavatja.

Az angol lapok részletes tudósításokat
hoznak Kantonnak az angol hajóhad al-
tali bombázatásáról. Már régóta számos
komoly nehézség támadt az angol batóságok
s a kantoni kormány közt. Kantonban tud-
niillik az angolok faktoriakkal, a kereskedés,
tartózkodás és saját törvénykezés szerződe-
szerű jogaival bírnak. Oct. 8-án egy Kan-
ton alatt horgonyzó bárka fedélzetére, mely-
re angol lobogó volt kitűzve, chinaiak jöven,
annak 12 főnyi legénységét fogolylyá tévük s
4-nek közülök fejét levágák. Midőn erre Par-
ker cónsul maga a fedélzetre ment, értekez-
ni próbált a mandarinokkal, de csak bántal-
makkal lett illetve. A cónsul ezen események-
ről töstént értesíté Sir J. Bowringot, a
hongkongi kormányzót, valamint a hely-
színen volt Seymour admirált is, ki oct. 28-
kán a kibékítési kísérletek felsülte után, erő-
szakos rendszabályokhoz nyult. Kanton e-
rösségeit megtámadta s elfoglalta. Ekkor az
admirál újabb alkudozást kezdett; de a kor-
mány nem akart neki elégtételt adni. Erre az
admirál ellátározta, hogy magát az új várost
támadja meg, mely ostrommal be is lön vé-
ve. Miután erre is minden alkudozási kísérlet
hajótörést szenvedett, nov. 3. és 4-én az ó-
város bombázatása megkezdődött. 6-án a
„Barracouta” gőznaszád lövegei 23 hadi na-
szádot romboltak szét. Az admirál ismét en-
gedett megfontolási időt a chinaiaknak, de e-
zek legkisebb jelét sem adták annak, hogy
magokat alávetni szándékoznának. Utóbbi tu-
dósítások szerint, a Bogue erősségek is elvé-
tettek.

Amerika. Az egyesült-államok egy nagy
résztében mostanság remegni kezdtek a rab-
szolgák fölkelésétől, minek már számos
fenyegető jelére is találtak. Több valódi vagy
gyanuba vett néger főnök elfogatott, s kivégez-
tetett. Tennessee s Kentuckyben szünteg
keveset ezen fölkeléstől remegés, de több déli
államban még mind tart. Leghevesebben mu-

talokzik az a Momphistól Cumberlandig terjedő
egész vidéken. Minden grófságok börtönei telvük
még ottan elfogott feketékkel; a grófsági gyű-
lések egybe valának lépve, biztonsági egyletek
alakultak s őresapátok rendezettek minden kör-
nyék számára. Doverben 11 előbb felakasztott
négeren kívül még nyolcz lön kivégezve. Nyil-
vános kitörés sehol se történt dec. 18-ig, a-
zonban fölkelési tervek valókna bizonyulnakbe.

Újabb tudósítások Walker, ama nica-
raguai kalandor helyzetét hol igen fényes, hol igen
sötét színekkel rajzolták. New-yorki decemb.
18-ról tudósítások szerint, a való közepén lát-
szik lenni Granada s Messaya felégetése
valósul Walker csapatai részéről. Egyk csapata
bé van ugyan kerítve a costariccaiak által, s ő
maga is szorult helyzetbe jutva, de még mind
oly karban, hogy erősítéseket véve magához, mel-
lyek nem is hiányoznak, az egyesült-államokból
újra szerencsét próbálhat.

Az egyesült-államok képviselő-kamrája
dec. 15-én kijelenté, miképp a rabszolgá-
kereskedés megújítása iránti minden kísér-
let a polgárisult nemzetek átkát hozná az unióra,
s miképp az afrikai rabszolgákkal kereskedést
tiltó törvények visszavonása elleneknék az e-
gyesült-államok megállapított politikájával. —

Ujposta.

A neuenburgi kérdés vértelen meg-
oldása maholnap egy szép bokrétt tűz a dip-
lomatia széles karimája kalapjába. A „Journal
des Débats” jan. 10-én jelenti: „Ausztria,
Franciaország és Anglia egyhangulag tévük
az új javaslatokat. Poroszország azokhoz
egyezését adta. A szövetség-tanács
elfogadta, kétségteleen látszik, hogy azt
a szövetség-gyűlés is el fogja fogadni.”

Walevski gróf, a francia külügy-
miniszter egy jegyzéket bocsátott ki, mely se-
rint, a neuenburgi foglyok szabadonbocsátása
után, a francia kormány teljes erejéből Neu-
enburg függetlenségén fog működni, másfé-
lől minden azt gyanítja, hogy a 14-én Bern-
ben őszülendő szövetséggyűlés a fogoly
royalisták szabadátételét ki fogja mondani.
A vita teljes megoldására Ausztria által a-
jánlott conferentia Londonban ülend
össze, s abban a Svajcz is képviselve lesz.
Önként értetik az, hogy Poroszország a moz-
gosítást újból el fogja napolni.

A „P. N.” párisi levelezője megjegyzi,
hogy a congressus eredménye által a felek
bensőleg kiengesztelve nincsenek. Habár O-
roszország érzékenysége a területi kárpottas
által kimélve lön is; az orosz politikát tolna-
csoló „Nord” akötest vakolásnak gunyol-
ja. Aztán a dunai tartományok szervezése sem
fog nehézség nélkül megenni.

A „Chronicle” szerint az értekezlet fa-
lyama alatt történtek igen ekserítették Orosz-
országot Anglia és Ausztria ellen. Brunnó-
báró ugyan is nem volt egyáltalán elkészül-
ve ezen két állam azon kívánatára, hogy a ha-
tárvonalok meghatározását újra bizottmány elé
utasítsák.

Az „Allg. A. Z.” így ír: — „Az utócon-
ferentia a dunai fejedelemségek szervezése al-
lig lön megértve. E kérdést halgatóság mint-
egy nyugodni hagyák, határozatlan időre el-
napolva. A bizottmány tudósítása egy év al-
latt várható, s ha csak rendkívüli körülmé-
nyek nem jönnek közbe, a tartományok egye-
sítése vagy nemegyesítése kérdését egészen
mellőzik. E meggyőződés tulajdonképpen a politikai
körökben.”

Páris, jan. 8. Holnap fog a vadló kamara
Verger sorsáról határozni. E nagy gonoszte ő
még mindig nyugodt és baraszolón következe-
tes. Azt mondja, hogy azért szurta le az egyház
egyik főpapját, és nem Legrand apót, (ki több
személyes okot adott a boszúállásra) hogy érez-
tesse e magas méltóságokkal, miszerint keveset
gondolnak az alsóbb rendű papás sorsával. —
Azonban e rágalmat a gyilkosnak saját levele is
megczafolja, melyben a vele jöttett érseknek há-
láját nyilvánítja.

— Bentivenega báró, az utolsó szicz-
lii forradalom főnöke, Palermó közelében föbo-
lvetett. Azt kívánta, hogy midőn kivégeztetik,
szemei ne köttessenek be; kérését azonban meg-
tagadták. Halála előtt szelid bánást kért társai
részére.

— Spanyolországban itt-ott lázadás
tört ki a tartományokban.

Bécs, jan. 9. Császár és császárné
ő felségeiket az eddigi intézkedések szerint hol-
napután Monzába várják, honnan 15-kén az
őnépélyes bevonulás Milanoba megtörté-
nendik.

— A császár Loretóból híresztelt utazásá-
ról, hol a pápával őrszöjőbe és azzal a con-
cordatum bizonyos következményei kivételénél
egyezkedések lennének, nem hallhatni bizonyost.
— Ő felsége. ifjú uralkodónak az olasz éghaj-
lat alatt mellbajából egészen felüdült, és ismét
érdekes állapotban van.

Bécs. Az itteni hitelintézet igazgató taná-
csa utóbbi ülésében elhatározta a fiók-intézetek
kérdésével komolyan foglalkozni, s a kezdetet
egy Posten fellállítandóval tenni meg. Idője is
hogy ezen intézet nagy pénzerejét az anyagi ál-
lapotok fejlesztésére fordítsa, s ne játszódtassa
pénzét, mint eddig, a börzén.

Tulajdonos és felelős szerkesztő: BERDE ARON.